

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De moeite waard om door te geven : de remonstrantse traditie aan het begin van de 21e eeuw

Junte, M.F.C.; Junte M.F.C.

Citation

Junte, M. F. C. (2017, September 21). *De moeite waard om door te geven : de remonstrantse traditie aan het begin van de 21e eeuw*. VU University Press, Amsterdam. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/54864>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/54864>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/54864> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Junte, M.F.C.

Title: De moeite waard om door te geven : de remonstrantse traditie aan het begin van de 21e eeuw

Issue Date: 2017-09-21

Dankwoord

Nu, aan het einde gekomen van het uitvoerige proces dat heeft geleid tot dit boek, dringt pas in volle omvang door hoeveel mensen eigenlijk hebben bijgedragen aan de totstandkoming. Dat is een paradoxale vaststelling. Immers, een promotieonderzoek en het schrijven van een dissertatie vormen bij uitstek een persoonlijke proeve van bekwaamheid. Paradoxaal is echter precies het goede woord: zoals ik in dit boek betoogd heb, drukt de term persoonlijk nu precies uit dat het niet om een strikt individuele onderneming gaat. Wat je als persoon doet en wie je als persoon bent, krijgt alleen gestalte met en tegenover anderen. Daarom is een uitvoerig dankwoord hier op zijn plaats.

Om te beginnen geldt mijn dank de Vera Gottschalk-Frank Stichting. Dat zij ieder jaar in april of mei een brief sturen met een uitdrukkelijk verzoek om aanvragen voor financiering is, als je er even bij stil staat, onvoorstelbaar gul. Wie stuurt er nu jaarlijks een brief met als strekking: vraag mij om geld?

Bij mij deed deze brief de gedachte ontstaan dat ik misschien een klein onderzoekje kon doen. Mijn grote dank gaat uit naar mijn promotor Marius van Leeuwen dat hij mij in 2004 overhaalde om een promotieonderzoek te doen. Hij had er weinig tijd voor nodig overigens. Hetzelfde geldt voor Meerten ter Borg. Zonder lang nadenken zegde hij toe als copromotor te willen optreden. Wat wil je dat ik doe, vroeg hij, toen alles al in kannen en kruiken was. Hadden zij toen vermoed dat het meer dan dertien jaar zou duren voor dit boek er kwam, dan hadden ze mogelijk nog wel even nagedacht. Als derde ben ik ook Ab de Jong geweldig dankbaar. Hij heeft er haast persoonlijk voor gezorgd dat dit boek, waaraan ik met Marius en Meerten al zolang werkte, er ook daadwerkelijk kwam.

Naast deze drie met name genoemde personen denk ik dankbaar terug aan alle mensen van de vroegere faculteit Godgeleerdheid van de Universiteit Leiden en van het Remonstrants Seminarium aldaar. Uiteraard denk ik in het bijzonder aan de maandagse lunchvrienden van de werkgroep godsdienstpsychologie en -sociologie: Hans Alma, Elpine de Boer en Olga Crapels. Natuurlijk denk ik hier ook in dankbaarheid en met verdriet aan mede-aio Karen Pärna, die in 2012 zo plotse-ling overleed. Van buiten het Leidse mag hier Johan Roeland niet ontbreken, die de informele leesgroep Classics in Religious Studies voor promovendi organiseerde aan de Universiteit Utrecht.

Mijn dank geldt ook de Remonstrantse Broederschap. De voor-vorige algemeen secretaris Mijnke Bosman-Huizinga was op het landelijk bureau in Utrecht altijd bereid om te helpen en nam de zorg voor de financiële zaken op zich. Niet

minder dankbaar ben ik mijn collega's Tjaard Barnard, Christiane Berkvens-Stevelinck, Koen Holtzapffel, Lideke In 't Veld, Johannes Magliano-Tromp, die de tijd namen om zich te laten interviewen.

In dat rijtje mogen Johan Goud en Heine Siebrand niet ontbreken. Johan geldt mijn uitzonderlijke dank. Tijdens het onderzoek in het Uytendogaert Centrum en de gesprekskringen nam hij mij overal mee naartoe en was op allerlei momenten bereid om toelichting te verschaffen of anderszins hulp te bieden. Ook Heine ben ik enorm dankbaar. Hij was mijn mentor op allerlei gebieden. Met gesprekken, emails, brieven, kaarten en lunches hield hij mij op het rechte spoor.

Bijzondere dank ben ik ook verschuldigd aan de Remonstrantse Gemeente Den Haag. Ik werd in de veldwerk periode geduldig toegelaten en kreeg van alle kanten hulp aangeboden. Dat geldt natuurlijk in het bijzonder voor, zoals ze hier genoemd worden, Annerie, Bart, Dodo, Heleen, Karel, Louise, Marian, Mischa en Paul. Zij hebben alles verteld en toegelaten dat hun persoonlijke verhalen in dit boek terecht zijn gekomen. Dankbaar ben ik ook de leden en vrienden van de Remonstrantse Gemeente Eindhoven waar ik een beperkt deel van mijn werktijd aan het schrijven van dit boek heb besteed.

Voor de publicatie van dit boek dank ik de verschillende fondsen die de uitgave hebben gefinancierd. Dank geldt ook de uitgever Jan Oegema, Alda Griffioen voor de redactie en Katherine Hermans die heeft gezorgd voor de Engelse vertaling van de samenvatting. Ik dank Harry Stangenberger, onder meer omdat ik zijn schilderij mocht gebruiken als omslag voor het boek.

Tenslotte dank ik mijn ouders voor hun steun en hulp. Ik dank mijn broer en mijn zussen: alleen is ook maar alleen. Ik dank mijn schoonouders voor hun support. Ik dank mijn vrienden voor hun tijd en geduld. Ik dank mijn paranimfen Jan Douwes en Ard Verkerke voor hun stem en opgeruimde voorbereiding op de plechtigheid. Ik dank mijn buurvrouw Hanneke Hemmes, voor haar enthousiasme en, toen ik nog rookte, het sigaretje op haar bankje.

Dan heb ik de belangrijkste personen nog niet genoemd. Josephine, Marius, Leander en Benjamin. In een overmoedige bui noemde ik dit boek wel eens mijn (inmiddels) vijfde kind. Dat is natuurlijk onzin. Kinderen krijgen is een onvoorstelbare gebeurtenis en ze zien opgroeien zo mogelijk nog mooier. Ze hebben voor vertraging gezorgd, maar als het had gemoeten had het nog wel langer mogen duren.

Als allerlaatste noem ik Susan. Er zijn geen woorden voor. Ze heeft zonder een toetsenbord aan te raken heel hard meegeschreven.

Index

- abstracte systemen 41, 48
- Adriaanse, Han J. 48, 52, 83, 84, 130, 155, 230, 232, 234, 235, 236, 237, 239, 241, 267, 290, 300, 302, 303
- agnost 150, 193, 268
- agnosticisme 149, 151, 193, 201, 268, 327
- agnosticisme, gelovig 149-151
- algemeen secretaris 17, 93, 219, 300, 303
- Algemene Vergadering (AV) 15, 17, 18, 96, 117, 213, 214, 216, 217, 219, 221, 235, 236, 247, 249, 250, 251, 253, 254, 256, 274, 287
- alledaagse 14, 24, 26, 27, 34, 36-9, 43, 44, 58, 63, 67, 86, 88, 90, 115, 122, 144, 163, 164, 167, 174-8, 197, 226, 234-9, 243, 246, 257, 258, 266, 267-70, 272, 275, 276, 327, 328
- ambt 61, 68, 69, 71, 75, 92, 208, 213
- Ammerman, Nancy T. 80
- Amnesty International 163, 164, 200
- Amorie van der Hoeven, Abraham des 93, 94
- Annerie 136, 141, 142, 145-6, 148, 149, 189, 266, 291-2, 306
- anomiserende tendenzen 28, 49
- anticonfessionalisme 210, 211, 328
- antireligieus 164
- antitraditie 48-9, 60, 66, 81, 226, 258, 275
- antitraditionalisme 48-9, 324
- antitrinitarisch 244
- antropologische inzet 243, 244, 252, 254, 255
- antroposofie 160, 161, 202
- Arminius, Jacobus 17-8, 89, 94, 207-8, 296
- Arminiusinstituut 17
- Arminiuskerk 20
- Armstrong, Karen 80
- authenticiteit 46, 57, 156, 230, 239, 296
- autoriteit 37, 43, 53, 58, 68, 71, 121, 211, 238, 296
- Baaij, Peter O. 202, 292, 303
- ballotage 169, 181
- Barnard, Tjaard R. 13, 73-4, 77-8, 86, 90-4, 187, 188, 222, 293, 305
- Bart 106, 139, 141, 142, 143, 163, 164, 165-8, 175, 178-9, 189, 264, 266, 269, 270, 293, 306
- beginsel 213, 214, 222, 223, 224, 309, 316
- beginselverklaring 204, 210, 211-4, 221-7, 229, 241, 245, 253, 256, 262, 272, 273, 276, 309, 316, 329
- beginselverklaring, '1928' 213, 214, 221, 223
- beginselverklaring, CC 214, 222
- beginselverklaring, VCSB 214, 222
- beginselverklaring, nieuwe 212, 213
- beginselverklaring, onderschrijven 101, 185
- beginselverklaring, toetreden op 186, 188, 225
- bekering 147, 156-7, 268, 327
- belijden 87, 189, 206, 212, 220, 222, 226, 227, 230, 234, 237, 239, 242, 243, 247-8, 249, 250, 273, 274
- belijden, actualiteit 189-90, 226, 229, 239, 276
- belijden, christelijk 190, 202, 230, 273, 318
- belijden, remonstrants 185, 220, 222, 229, 234, 236, 241, 247-9, 254, 274
- belijdend karakter 213, 216, 222, 271
- belijdende identiteit 220, 222
- belijdende kerk 13, 210, 212, 215, 216, 220, 222, 226, 273
- belijdenis 17, 24, 25, 101, 117, 147, 165, 185-256, 271-3, 296
- belijdenis, bijbelse 230
- belijdenis, geen- 221-5, 226
- belijdenis, zelfgeschreven 142, 187
- belijdenis doen 136, 143, 146, 148, 158, 159, 165, 168, 170, 185, 186, 187, 190, 191, 193, 196
- belijdenis over belijdenissen 209, 272
- belijdenisgeschrift 19, 208

- belijdeniskerk 222
 belijdenisopstel 186, 189, 270, 271
 belijdenistekst 220, 223, 241, 247, 249, 250
 253, 255
 Benima, Tamara 134
 Berkvens-Stevelinck, Christiane M.G. 54,
 73-5, 78, 80, 89, 90, 94, 165, 250, 251, 293,
 305
 Berlis, Angela K.H. 248, 249
 betekenisgeving 68, 70, 84, 197, 262
 bewustzijn, discursief/praktisch 34, 36, 65,
 258, 275
 bezinning 109, 199, 211, 216, 218-20, 235, 238,
 241, 248-50, 256, 272-3, 299
 Bibliotheek Remonstrantica 105, 323
 bijbel 80, 82, 83, 125, 129, 150, 157, 173, 207-9,
 212, 230-1, 274, 308-9
 bijbel, Sporen van God in de 125, 128, 129,
 287-9
 bijbelgezag 82, 212, 213
 bijbelkring 146-7
 bijbels 68, 111, 129, 161, 170, 171, 173, 174, 207,
 230, 239, 246, 255, 264, 296
 bijbelse metaforen 173, 239, 240, 246
 bijbelstudie 120, 128-9, 190
 boeddhisme 54, 59, 63, 116, 152, 153, 154, 263,
 303
 Bommel, Abdulwahid van 117, 129, 287, 300,
 303
 Borg, Meerten B. ter 67, 80
 Borgman, Erik 117, 300, 303
 Bosman-Huizinga, Mijne A. 127, 222, 224
 bovenklasse 142, 153
 bricolage 55, 63
 Brouwer, L. Bertus (E.) J. 188
 Bruining, Nicolette A. 76
 buitenstaander 15, 26, 44, 53-4, 77, 132
 Burg, Wibren van der 111, 133, 300, 301, 303,
 304
 Calvijn, Johannes 17, 207
 calvinistisch 77, 207, 233, 262
 Camphuijsen, Govert Dzn. 208, 209
 canon 68, 114, 264
 canoniek 14, 116, 263
 casualia-alternatief 218
 catechisatie 103, 142, 145, 150, 168, 186, 187,
 188, 215, 271
 Catechismus, Compassie 80
 Catechismus, Heidelberger 208
 christelijk 20, 22, 53, 59, 78, 83, 84, 128, 133,
 169, 173, 201, 202, 229, 230, 233, 240, 303,
 309
 christelijke cultuur 93
 christelijk denken en handelen 190, 318
 christelijke meditatie 127, 296
 christen 60, 80, 146-7, 149, 179, 212, 220, 231,
 248, 250
 christendom 20, 23, 44, 45, 59, 67, 116, 154,
 156, 169, 170, 190, 200, 206, 208, 216, 230,
 234, 236, 263, 296, 300, 303, 325
 christendom, kerkelijk 20, 22, 62, 71
 christendom, minimaal 327
 christendom, niet-kerkelijk 188
 christocentrisch 76, 211, 236, 245, 261
 Clericus, Johannes 94
 Cliteur, Paul B. 117, 130, 289, 300, 301, 304
 COC 137, 152
 Cohen Stuart, Martinus 93
 collage 59-60, 69, 270
 collage-effect 54, 266
 collectief geheugen 34-5, 258, 275
 Commissie tot de Zaken (CoZa) 17, 93, 95,
 102, 218, 219, 229, 251, 253, 303, 305, 331,
 274, 300
 compulsiviteit 42-44
 confessie 185, 205-7, 272
 confessie 1621 225, 328
 Confessie, Augsburgse 207
 confessie, christelijk 210
 confessie, genre 23, 68
confessio sive declaratio 207, 222
 confessionalisme, dimensies 272, 276
 confessionalisme, gedifferentieerd 227, 241,
 272
 confessionalisme, protestants 241
 confessionalisme, remonstrants 185-256,
 205-227, 241, 272, 273, 276
 confessioneel tijdperk (*Age of Confession*)
 205, 207-10, 272
confessionis, status 220, 250
 conservatief 14, 50, 96, 324

- conservatisme 89, 92
 contingentie 156, 268
 contraremonstranten 18
 convent (van predikanten) 17, 190, 212, 213,
     229, 251-3, 309, 313, 318
 credo 23, 230, 322
 Credo 206, 230-2
 crisissituatie 170, 171, 180
 cursus 23-4, 101, 108, 111, 112, 116-9, 121-2,
     125-130, 135-8, 141, 152, 197, 257, 264-6,
     187-91, 295, 297-9, 301-2
 dagelijks leven (zie: alledaagse)
 dienst van Woord, Beeld en Klank 107, 108,
     110, 111, 143, 288, 295, 293, 306
disciplina arcani 234
 Dodo 136-8, 141-4, 163-4, 172-5, 179-80, 189,
     269-70, 293, 306
 dogma 91, 165, 179, 229, 232, 246
 dogmatiek 62, 144, 165, 207, 211, 300
 dogmatisch 91, 157, 158, 220, 229
 dogmatisme 210
 domineeskerk 92-4, 95, 173, 179, 260, 261,
     325
 doopsgezind 107, 110, 142, 150, 187-8, 247,
     270
 Doopsgezinde Broederschap 16
 Doopsgezinden 18, 20, 45, 186-8, 271
 Doopsgezinde Gemeente 75, 102, 107, 168,
     187, 287
 Dordtse Leerregels 19, 207, 208
 Dostojewski, Fjodor M. 112, 133, 246, 297
 drempeltaal 239, 240, 243
 drie-eenheid 159, 190, 201, 233, 242
 duivel 198
 Durkheim, Émile 35
 egalitair 57, 121, 133, 261
 Eldering, Petrus 216
 elitair 92, 165
 emancipatie 33, 57, 74, 81, 108, 109, 324
 engel 160, 195, 318
 Episcopius, Simon 94, 309
 erfgoed 13, 20
 ervaringstriniteit 158
 esoterie 116
 Esveld, Rob 29, 102, 105, 109, 113, 117, 125-9,
     265, 287-90, 300, 302, 306
 etnocentrisme 194, 200
 etnografie 26, 27
 evangelie 129, 206, 212-3, 221, 224, 225, 230,
     231, 236, 238, 240, 296, 308-10, 316
 expert 21, 36, 41, 56, 61, 62, 86, 259, 264, 301,
     325
 expertise 36, 41, 56, 62, 73, 75, 86, 259, 326
 expressie 21, 22, 25, 54, 57
 expressieve betekenis 54-6, 258-60, 265, 275,
     276
fides qua/quaer creditur 230
filioque 233
flow 176, 269, 328
 Focuscentrum 136, 192, 198
 focussen 192, 193, 196-8, 271
 formalisering 270
 formeel 14, 40, 43, 47-9, 57, 199-22, 126, 135,
     223-4, 263-5, 270, 275-6, 326
 fragiliteit 156, 268
 Frederik Hendrik, prins 18
 fundamentalisme 43-4
 Geest 83, 85, 153, 198, 231, 242, 243, 245, 246,
     254-6
 Geest, begrenzend/ontgrenzend spreken
     233, 245-6, 255
 Geest, Gods 192, 199, 201, 202, 243, 245, 314
 Geest, Heilige 106, 158, 191, 192, 193, 196, 232,
     233, 235, 242, 244, 245, 246, 252, 307, 310,
     311, 317
 Geest, van ... vervuld 202, 255, 314, 317, 321
 geloof, christelijk 93, 109, 231, 234, 250, 268,
     308
 geloof, creatieve/reproducerende autono-
     mie 213, 231, 232, 235, 241, 274
 geloofsbeleving 62, 83, 146, 148, 163, 164, 193,
     266, 269, 317
 geloofsbelijdenis 24, 25, 185-256, 260, 262,
     272
 geloofsbelijdenis, '1621' 207, 208, 209, 210,
     211, 221, 226, 248, 250, 256, 272, 273
 geloofsbelijdenis, '1940' 24, 186, 188, 189,
     213-5, 219-221, 229-256, 271-4, 276, 309-10
 geloofsbelijdenis, '2006' 23-5, 127, 133, 193,
     201-2, 257, 271, 313-5
 geloofsbelijdenis, apostolische 205, 231, 241,
     307

- geloofsbelijdenis, Athanasius 205
geloofsbelijdenis, Dirk Stam 187
geloofsbelijdenis, eigen 186, 187, 188, 189, 193, 205, 207, 208, 226, 252
geloofsbelijdenis, eigentijdse 238-40
geloofsbelijdenis, genre 68, 209, 229, 230, 241
geloofsbelijdenis, gezag 221, 231, 248, 313
geloofsbelijdenis, gezamenlijke 185, 202, 204, 205, 222, 262, 273, 276, 307-15 328
geloofsbelijdenis, grondslag 205
geloofsbelijdenis, Heleen (GbH) 191-3, 196, 198, 199, 317
geloofsbelijdenis, Henk van Waveren 252, 255, 312-3
geloofsbelijdenis, herzienbaar 209, 221, 231
geloofsbelijdenis, Mischa (GbM) 193-5, 199-201, 319
geloofsbelijdenis, Nederlandse (NGB) 206, 207
geloofsbelijdenis, Nicea-Constantinopel 205, 233, 307-8
geloofsbelijdenis, nieuwe 23-5, 117, 128, 229-256, 273-5
geloofsbelijdenis, onderschrijven 205
geloofsbelijdenis, Paul (GBP) 190-1, 195, 202-3, 318
geloofsbelijdenis, persoonlijk 24, 143, 150, 162, 185-204, 205, 225-7, 230, 238, 241, 247, 262, 268, 270-3, 317-322
geloofsbelijdenis, remonstrantse 24, 83, 143, 233, 236, 249, 250, 253, 256, 273
geloofsbelijdenis, toetreden op 185, 186, 188, 189, 270
geloofsbelijdenis, Werkverband Roessingh 214-5, 308-9
geloofsbelijdenissen, klassieke 205, 206, 230, 241, 232, 235, 240
geloofsbelijdenissen, oecumenische 205
geloofsbelijdenissen, vrijzinnige 213-215, 238, 250
geloofsgemeenschap 20, 23, 25, 26, 70, 71, 75, 83-4, 87-8, 96-7, 109, 119, 162-3, 178-9, 181, 191, 203-4, 210, 213, 219-20, 223-5, 227, 230, 238, 240, 242-4, 247, 249, 252, 257, 260, 262-3, 272-3, 276, 316, 320-2, 325-7
geloofsgemeenschap, formele 178, 270
geloofsgemeenschap, informele 101, 270
geloofsgemeenschap, remonstrants 88, 93, 96, 145, 211
geloofsgemeenschap, taal van de 86-92
geloofshouding 110, 154, 159, 238, 267
geloofsinhoud 14, 138, 156, 203, 220, 223-4, 227, 266-7, 317
geloofsontwikkeling 24, 151, 157, 190, 197, 271
geloofsregel 231
geloofstaal 14, 156, 180, 239, 264
geloofstraditie 61, 144, 149, 180, 221, 229, 232, 239, 249, 271
geloofsvoorstelling 21, 80, 128, 144, 150, 155-6, 170, 180, 190, 244, 267-8, 271, 327
geloofsvrijheid 25, 96, 149, 155, 224, 229, 328
geloven, denkend 155-6
geloven, gezamenlijk 25, 226-7, 230, 234-5, 242, 260, 331
geloven, kwalitatieve/kwantitatieve dimensie 267-8
geloven, levensgebied 163-181
geloven, minimaal 151-5
geloven, niet- 144, 149, 250-1, 155, 157, 267
geloven, persoonlijk 14, 24-5, 28, 90-1, 135, 141-62, 174-5, 185-7, 201, 204, 234, 236, 257, 260-2, 266, 270-2, 328
geloven, proces 156-62
geloven, vanzelfsprekend 145-9, 261, 272
geloven, verborgen 14, 261, 272
geloven, vrijzinnig 150, 155-6, 274
geloven, 'wij ...' 222-3, 225, 255
geloven in God, de Heilige Geest en Jezus 191-3
geloven in vrijheid 189-191
Gemeenschap der Heiligen 233, 235, 236, 240, 246, 307, 310
gesprekskring 23-4, 26, 101, 111, 119, 121, 124-5, 130-6, 141, 166-7, 174, 178, 251, 254, 257, 263, 265, 323, 325, 326
Geuns, Matthias C. van 187-8, 270-1
gezag 36-7, 61, 206-7, 211-213, 221, 231, 261
Giddens, Anthony 28, 33-50, 56, 81, 176-80, 257-61, 269, 275
globalisering 38, 54

- God 60, 62, 68-70, 84-86, 114, 134, 145, 147-51, 156, 158, 162, 170, 174, 180, 186, 190-201, 213, 215, 219, 220, 224, 232-6, 238, 240, 242, 244, 245, 246, 255, 256, 266-8, 295-7, 301-2, 307-22
 God, Eeuwige 242, 243, 244, 246, 252, 255, 312, 314, 321
 God, gelaat van 202, 243, 245, 311, 313, 314, 317
 God, Koninkrijk 235, 240, 244-6, 284, 302, 312-4
 God, de kracht 86, 194, 195, 199-201, 245, 319-320
 godsbeeld 69
 godsbegrip 85
 godsdienst 141, 158, 167, 169, 178, 199, 234, 248, 250, 292, 331
 godsdienst, christelijke 167
 godsdienstvrijheid 250
 godsdienstig 76, 91, 142, 172, 214, 234, 308, 316
 godsdienstig leven 77, 212, 223
 Gomar, Franciscus 17, 207
 Gore, Al A. 204
 Gosker, Margreet 249
 Goud, Johan F. 29, 73-5, 81, 93, 102, 107, 109-117, 125-9, 132-3, 154, 158, 167, 191-3, 197, 199-201, 229-30, 235-244, 245-6, 254, 263-6, 287-302, 305, 317, 325
 grondslag, belijdenis 187, 205-6, 209, 222, 225-6, 329
 grondslag, beginselverklaring 212, 214, 227, 272
 Groot, Hugo de 93-4
 Groskamp-ten Have, Amy 91
grounded theory 26, 27, 29
 Grunberg, Arnon 113, 298
 handhavingsgedrag 28
 handhavingsmechanisme 38, 43
 Haspels, Nanne E. 13
 Heering, Gerrit J. 75-7, 81, 92-4, 188, 211,-6, 219, 231, 233, 235-6, 241, 246, 273, 302
 Heering, Herman J. 93, 94
 Heleen 110, 136, 141-3, 151, 157-9, 189, 191-3, 196-9, 201-4, 268-9, 271, 293, 306, 317-8
 Hendrikse, Klaas 68-71
 Hiele, Gerke (J.) J.M. van 248
 hindoeïsme 116, 263
 hoeders (van de traditie) 55-6, 61-2, 86, 258-9, 263, 275, 324
 Hoek, Antje van der 102, 127
 Hoenderdaal, Gerrit J. 87, 94, 186, 188, 217, 219, 233, 245, 270
 Holk, Lambertus J. van 93, 94, 213, 217
 Holtzapffel, Koen J. 73-4, 80, 83-4, 88, 90, 94, 240, 256, 293, 305
 homohuwelijk 218
 hoogmodern 34, 39, 43, 47, 54, 68, 260, 275, 324, 325
 hoogmoderne bekering 156
 hoogmoderne samenleving 28, 36, 39, 41, 43, 44, 59, 60, 71, 144, 149, 175, 176, 180, 257-8, 324
 hoogmoderniteit 44-6, 258, 275, 325
 Hoorneboeg 16, 135, 252
 humanistisch 62, 77, 83, 109
 hybride 62, 94, 238
 icoon (van de traditie) 94, 325
 identiteit 19, 22, 28, 43, 55, 148, 180, 210, 212, 215, 220, 257, 265, 268
 identiteit, christelijke 173
 identiteit, collectieve 46, 56
 identiteit, eigen (*self identity*) 14, 57, 89, 115, 148, 205, 209, 219, 273
 identiteit, gezamenlijke 22, 151, 209, 258, 261
 identiteit, kerkelijke 215
 identiteit, meervoudige religieuze (MRB) 22, 55, 138, 266
 identiteit, persoonlijke 14, 15, 25, 28, 33, 46, 56-7, 64, 147-9, 176-7, 179, 258-9, 261, 265, 275
 identiteit, remonstrantse 78, 175, 229
Identiteit en binding 13, 16, 62
 identiteitscrisis 64, 176-7, 180, 267, 269
 identiteitsvorming 144
 identiteitsvraag 42, 179, 266
 impliciete kennis (*tacit knowledge*) 51
 In 't Veld, Lideke 73-5, 82, 87-8, 95, 217-8, 294, 305
 inbedding 21, 25, 29, 54, 66, 74, 78, 81, 90, 197
 individualisering 57, 119

- informalisering 55-9, 119, 121, 248, 257-64, 274-5
 informaliteit 12-2, 126, 270
 informaliteit, gestructureerde 121, 265, 326
 informele groep 23-4, 58, 119-125, 135-8, 141, 179, 263, 265-6, 325
 inkapseling (*sequestration*; ook: opsluiting) 175-181, 267, 269-70, 328
 institutionele triptiek 48-50, 78
 intellectueel 126, 165
 intern referentiële systeem (*internally referential system*) 41-2, 175-6, 178
International Association for Religious Freedom (IARF) 79
 Irenaeus van Lyon 231
 Jacobi, Hans 109, 111, 288, 298, 299, 300, 302, 304
 Jehova's Getuigen 157-8, 161, 190-1, 202-3
 Jezus 53, 60, 70, 82, 83, 106, 111, 114, 129, 158, 174, 191-202, 213, 221, 225, 230-2, 235, 238-9, 242-6, 254-6, 307-322
 jodendom 59, 116, 134, 169, 263
 jongeren 16, 78, 102, 130, 143, 163, 186, 188, 270-1
 jongerengemeente 16, 130, 146, 165, 189
 Jonker, Nini 110, 288, 299, 300, 302, 303
 Jonkers, Aad 300, 302
 Kapel West 20, 103
 Karel 135-6, 141-4, 163-4, 168-71, 175, 269-70, 292, 306
 Kassens, Ries (M.) C. 229, 241, 249
 katholiek 18, 46, 79, 89, 91, 142, 151-2, 154, 157-8, 161, 164, 168-9, 185, 205, 207, 220, 300, 303, 322
 kerk, christelijke 206, 212, 218, 307, 316
 Kerk, Oud-Katholieke (OKK) 202, 248, 249
 Kerk, Rooms Katholieke (RKK) 45
 Kerk, Vrij-Katholieke (VKK) 202, 204
 kerk aan de Laan 20, 103-4, 157, 298, 323
 kerkbezoek 46, 154
 kerken, oosters-orthodoxe 205
 kerkenraad 70, 93, 102-6, 108-9, 166, 168, 204, 251, 306
 kerkenraadslid 105-8, 146, 168, 174, 180, 181, 251
 kerkgebouw 16, 84, 103-4, 107, 125, 265, 323
 kerkgenootschap 14-5, 18-20, 22, 25, 68-9, 79, 81, 83-4, 88, 90, 96, 151, 166, 169, 172, 174, 185, 187, 189, 202, 205-6, 209-10, 212, 214, 225-7, 272-3, 323, 329
 kerkorde 15, 18, 69, 70, 75, 216, 218, 219, 223, 246, 250
 kerkordewijziging 1986 218
 kerstpakket 21
 keuzekerk 16, 97
 keuzevrijheid 44, 58, 151
 Klaver, Alle 93
 Kloosterkerk 18, 104, 136, 173
 Knoppers, Foeke 131
 Koning, Jan A. de 78
 kroonjuweel 14, 24, 90, 141
 Kruize, Fennie 68, 70, 71, 283
 Kubacki, Jarek 248, 249, 254
 Kuiper, Elze-Jan 91, 186, 220, 221, 232, 247, 270
 Kuitert, Harry M. 85
 kunst 81, 116, 263, 301, 305
 kunst, beeldende 109-10, 115-6, 263, 295, 298
 kunst, moderne 63, 262
 kunst van het weglaten 244, 273-4
 kunsten 40, 115, 116, 263, 298, 304
 kunstenaar 66, 104, 115, 116, 298
 kunstwerk 111
 kwalitatief onderzoek 27
 Landelijk Bureau 15, 17, 79, 127
 Leegte, Henk 110, 129
 leek 36, 53-4, 61, 259
 leesclub 120-4
 leesgezelschap 122
 leeskring 119, 122, 123, 124, 128, 326
 Leeuwen, Th. Marius van 87, 130, 133, 221, 232, 236, 239, 245, 252, 254, 256, 290, 300, 303
 Leidse Universiteit 80, 207
 Leijssen, Mia 197
 lekenkennis 36, 56, 61, 259
 levenservaring 166, 266
 levensfasen 24, 176, 266, 267
 levensgebied 14, 39, 47, 48, 176
 levensgebied, ingekapseld 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 269, 270

- levensgebied van het geloof 21, 24, 61, 150, 155, 164, 172, 175, 178, 195, 197, 200, 201, 237, 257, 259, 263, 267, 270
- levensgeschiedenis 24, 26, 28, 85, 143-4, 150-1, 159, 162, 200, 259, 263
- levenskunst 56, 57, 116, 296
- levensloop 42, 56, 137, 143, 144, 145, 175, 176, 180, 266, 268, 269, 271
- levenspolitiek (*lifepolitics*) 33, 42, 266
- levensstijl 15, 21, 28, 42-3, 56, 57, 58, 63, 64, 67, 71, 123, 145, 147, 148, 152, 155, 175, 179, 224, 327
- levensverbintenissen 19
- levensverhaal 56, 144, 159, 162, 190, 191, 203, 238, 327
- levensweg 160, 162, 191, 195
- lichte gemeenschap 57-59, 71, 119-140, 258, 261, 275
- Limborgh, Philippus van 93, 94
- literator 112-5, 248, 263-4, 298, 304
- literatuur 52, 109, 113-6, 123, 246-7, 264, 295, 298-9, 305
- liturgie 75, 84-8, 102, 111, 154, 202, 224, 239, 249, 254, 260-4
- Louise 141-3, 146-9, 156, 162-4, 185, 266, 268-9, 292, 293, 306
- Luther, Maarten 205, 321
- maatschappelijk geweten 77, 216, 218, 219
- maatschappelijk middenveld 20, 119, 173
- maatschappelijke betrokkenheid 23, 58, 153, 154, 216, 220, 222, 237
- maatschappelijke uitspraken 216, 218, 237, 240
- Magliano-Tromp, J. 73-5, 77-80, 82, 94, 212, 220, 249, 294, 305
- Maitland, Sara 63-66
- Marian 110, 136-8, 141-2, 144, 151-5, 159, 185, 267, 269, 291, 306
- Marquard, Odo 159
- Meijering, Eginhard P. 83-4, 93, 231, 233, 236-41, 300, 303
- Melanchton, Philipp 205
- metafoor 64-6, 158, 173, 192, 240
- middenstandskerk 91, 187
- middenklasse 165
- Mischa 110, 136, 141-3, 149-51, 156, 163-4, 189, 193-6, 199-204, 267-271, 292, 306, 319
- Modderman, mej. H.J.W. 131
- modern 15, 16, 22, 28, 36, 38-41, 47-9, 55, 61, 63, 77-8, 104, 134, 148, 156, 175-8, 187-8, 210-3, 233, 237-8, 258-9, 271-3
- modern, anti- 46
- modern, hoog- zie: hoogmodern
- modern, klassiek- 61, 64, 69, 81, 115, 145-9, 180, 324
- modern, links- 76, 86, 187, 211-2, 261
- modern, oud- 211
- modern, post- 44, 229, 256
- modern, rechts- 20, 76, 77, 86, 92, 188, 211, 213, 232, 235, 236, 256, 260, 261, 305
- modern, voor- 47, 178
- modern, vroeg- 24, 38, 78, 122
- modern genootschap 77, 188, 202, 210, 212
- modern pluralisme 49, 53, 57, 59, 268
- moderne cultuur 76, 81, 110, 116, 237, 239, 297, 328
- Moderne Devoties 134
- moderne richting 76
- moderne samenleving 33, 35, 36, 38, 40-2, 48, 49, 58, 118, 128, 176, 178, 238, 239, 241, 259, 324
- moderne theologen, vergadering van 76
- moderne theologie 20, 61, 62, 76, 77, 179, 187, 188, 211
- moderne theoloog 61, 76, 77, 261, 328
- modernisering 13, 22, 28, 33, 40, 41, 49, 50, 61, 62, 69, 71, 119, 227, 229, 257-9, 261, 273
- moderniseringsproces 39, 41, 44, 49, 50
- modernisme 13, 24, 39-40, 44, 45, 50, 75-81, 82
- modernisme, links- 93, 188, 271
- modernisme, oud- 211, 213
- modernisme, rechts 76, 78, 92, 93, 188
- modernisme, radicaal 33, 39-46
- modernisme, remonstrants 210, 212, 328
- modernisme, theologisch 61-3, 76-8, 92, 210-1, 272, 323
- moderniteit 13, 28, 33-41, 44-7, 50, 53, 78, 118, 176, 258-9, 275, 324
- moderniteit, radicalisering 38, 39
- Monty Python 57

- Mostaert, Jan 192, 198, 317
 narrativiteit 159-60, 162
 Nederburgh, Isak A. 216
 New Age 67, 137
 Nieuwenhuijsen, Jan Willem 219, 220, 243, 273
 Nijhoff, Martinus 246
 normatief 22, 35, 37, 38, 40, 52, 58, 60, 68, 81, 144, 151, 171, 232, 258, 275
 normativiteit 52, 53, 57, 61, 66, 156, 260, 261, 327
 oecumene 154, 188, 214, 219, 220, 248, 268
 oecumenisch 21,74, 81, 87, 114, 154, 205, 206, 215-217, 219, 220, 240, 244, 247-9, 305
 Oegema, Jan 199
 ondogmatisch 80, 154
 ongelovig 60, 108, 115, 158, 240, 260
 onkerkelijk 45, 46, 142
 onorthodox 244, 246
 ontkerkelijking 21, 45
 onvrijheid 58, 156
 onwillekeurig 65, 145, 190, 197, 244, 266, 327
 openbarend vermogen van poëzie 114, 115
 openbaring 82, 114, 211, 213, 233, 236, 295, 297, 308, 320
 openheid 56, 58, 88, 135, 214, 224, 238
 opsluiting, arena van (*arena of sequestration*) 177, 178, 267, 269, 328
 opsluiting van de beleving (*sequestration of experience*) 164, 175-8
 orthodox 14, 19, 61, 69, 76, 79, 83, 84, 96, 97, 145, 151, 152, 206, 210, 212, 215, 230, 231, 233, 236, 244, 323, 327
 orthodox, niet- 14, 82, 233, 246, 274
 orthodoxie 78, 84, 91, 153, 158, 169, 205, 206, 211, 230, 234, 273, 274
 Otten, Willem-Jan 113, 298, 300, 304
 ouderen 24, 130, 163, 178, 186, 188, 269-71
 overdracht 47, 51, 78, 207
 paradox 57, 58, 328
 paradox, remonstrantse 151, 226
 paradox van gestructureerde informaliteit 121, 265, 326
 paradoxaal 88, 121, 151, 201, 266, 322, 327, 329
 paradoxale kwaliteit van het geloof 178-81, 267, 269-70
 participerende observatie 23, 101, 323
 Pascal, Blaise 115
 pastoraat 102, 224
 Paul 110, 136, 141-3, 157, 159-62, 189-91, 195-6, 202-4, 268-9, 271, 293, 306, 318-9
 Peelen, Gert 199
peer group teaching 121, 137
 personalisering 20-2, 24, 55-9, 61-8, 119, 174-5, 257-60, 262, 265-8, 271, 275, 324, 325, 327
 persoon, handelende (*agent*) 22, 34-5, 41, 257-9, 275
 persoonlijk handelen (*agency*) 33, 41, 46, 51, 52, 257, 258, 261
 persoonlijke ervaring 21, 54, 59, 63, 66-8, 80, 115, 144, 156, 178-80, 195-9, 238, 275, 326
 persoonlijke keuze 16, 83, 151, 175, 259, 260, 327
 persoonlijke ontwikkeling 163, 177, 327
 persoonlijke relatie 14, 166, 175
 perspectief, deelnemer/waarnemer 234, 237, 238
 Philipp, Reinhold 102, 127, 290, 292, 300, 302
 Philipse, Herman 117
 postchristelijk 229
 post-trinitarisch 244
 Pot, Gerrit C.W. zn. van der 93
 praktisch-rationele betekenis 53, 170-1
 praktisch-rationele functie 48, 51-2, 62, 258, 260, 261, 275
 preek van de leek 264
 Proeve (van belijden) 241-56, 274-5, 309, 311-2, 329
 Protestantse Kerk in Nederland (PKN) 19, 45, 69, 173
 Raad van Kerken (RvK) 91,96, 102, 217
 reflexief 53, 57, 149, 154, 159, 176, 197
reflexive project of the self 176, 178
 reflexiviteit 40-2
 Reformatie 61, 205-209
 relaties 137, 163, 218-9, 266, 327
 relativisme 231
 religie 22, 38, 40, 44, 46, 47, 48, 50, 52, 55, 61, 63, 85, 93, 111, 113-8, 133, 142, 161, 165, 172, 178, 202, 237, 246, 257, 263, 264, 268, 269, 289, 296, 301, 305, 326, 327

- religie, oer- 202
 religie, christelijke 52
 religie, Abrahamitische 59, 60
 religie als dieptedimensie 114-6, 117
 religie en cultuur 23, 108-116, 236-9, 263,
 274, 301, 323, 325-6
 religie, de spirituele betekenisdimensie 150,
 155
 religiekritiek 237, 297
 religieus 15, 21-2, 28, 44-6, 55, 57, 62, 63, 67,
 77, 90, 91, 113, 114, 115, 116, 147, 152, 154,
 161, 163, 172, 178, 179, 197, 198, 199, 203,
 204, 239, 264, 267, 272, 301, 303, 325
 religieus, niet- 67, 114, 117, 301
 religieus, expliciet- 53, 115, 116
 religieus, impliciet- 71
 religieuze ervaring 190, 327
 religiositeit 14, 15, 21, 22, 71, 74, 115, 116, 118,
 164, 176, 178, 199, 214, 263, 269, 276, 296
 religiositeit, impliciete 67-8, 116, 263
 religiositeit, institutionele 108, 114, 116, 328
 religiositeit, niet-institutionele 67, 80
 Remonstrantse Broederschap 13-20, 23, 24,
 26, 29, 45, 62, 74, 76-9, 84, 89, 91, 92, 95-7,
 101, 102, 105, 117, 130, 141, 142, 146, 149,
 150, 151, 157, 162, 168, 173, 175, 179, 181, 185,
 186, 188-90, 196, 203, 204, 207, 208, 210-9,
 222, 223, 225, 226, 227, 229, 237, 246, 247,
 250, 251, 253, 260, 261, 263, 270, 272, 273,
 276, 297, 300, 302, 303, 309, 316, 323, 325,
 327, 328
 Remonstrantie 17, 207, 221
 remonstrants personalisme 92-6
 Remonstrants Seminarium 17, 18, 26, 112,
 300, 303, 305, 331
 remonstrants zelfbewustzijn 210-1
 remonstrantse gemeente 15, 16, 18, 74, 102,
 145, 168, 173, 187, 204, 224, 229, 247, 276,
 299, 323
 Remonstrantse Gemeente Alphen aan den
 Rijn 74, 102
 Remonstrantse Gemeente Amsterdam
 (RGA) 102
 Remonstrantse Gemeente Arminius 16, 130,
 135, 165, 179, 189
 Remonstrantse Gemeente Arnhem 124
 Remonstrantse Gemeente Breda 305
 Remonstrantse Gemeente Den Haag
 (RGDH) 23, 26, 27, 29, 75, 101-18, 119-38,
 142-3, 146, 154, 158, 168, 174, 185, 191, 193,
 204, 247, 257, 262-4, 299-304, 324-6
 Remonstrantse Gemeente Eindhoven 15
 Remonstrantse Gemeente Friedrichstadt an
 der Eider 16
 Remonstrantse Gemeente Haarlem 75
 Remonstrantse Gemeente Leiden 26, 168
 Remonstrantse Gemeente Rotterdam (RGR)
 102, 305
 Remonstrantse Gemeente Utrecht (RGU)
 15, 75, 84, 89, 102, 142, 305
 Remonstrantse Gemeente Waddinxveen 75
 remonstrantse geschiedenis 17-20, 24, 77,
 78, 94
 remonstrantse kerk 18, 103-7, 110, 111, 143,
 157, 166, 171-2, 209, 298, 320
 remonstrantse kerkdienst 87, 102, 154, 173,
 204
 remonstrantse mentaliteit 172, 179
 Remonstrantse Orde 135
 remonstrantsgezind 18, 94, 208
 representatie 18, 39, 53-55, 56, 59, 61, 63, 155,
 218-9
 representatie, traditionele 55, 66-8
 representatieve functie 107, 111
 ritueel 21, 36, 37, 54, 55, 58, 63, 84, 86, 121,
 170, 171, 175, 176, 210, 235, 258, 259, 262,
 264, 265
 ritueel domein 34, 35, 36, 37, 38, 44, 53, 54,
 86, 180
 Roegholt, L.P. 256
 Roessingh, Karel H. 75, 76, 92, 94, 186, 188,
 211, 214, 215, 232, 256, 261, 270, 302
 routine 34, 35, 42, 148, 176, 177, 178, 258, 275
 Royen-Krol, Tineke (M.) L. van 102
 Samen op weg (Sow) 19, 146, 165
 samenhang, verworven 28, 65, 266, 267
 Saussure, Ferdinand M. de 55, 88
 Schneider, Jan-Willem 95
 secularisatie 21, 45
 Shils, Edward A. 47-50, 52, 66
 Siebrand, Heine J. 73, 74, 84, 85, 86, 89, 91,
 95, 224, 235, 236, 237-41, 245, 246, 294, 305

- Sirks, George J. 92, 93, 131, 213
 Slis, Piet 105, 217, 218
small groups 120
 Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)
 sociabiliteit 122, 123, 326
 sociale wetenschappen 28, 41
 sociologie 40, 41, 137, 142, 324
 soefisme, Inayat Khan 134
 soloreligieus 199, 203
 Spijker, Jan 157
 spiritualiteit 14, 15, 21, 22, 55, 116, 137, 161,
 163, 172, 197, 237, 238, 263, 276, 300, 326
 spiritualiteit, christelijk 127, 290
 spiritualiteit, remonstrants 23, 296
 spiritualiteit, rubriek 115, 295, 296, 299, 302
 spiritueel 127, 134, 172, 237, 238, 256
 spiritueel proces 161, 195
 steekproef (*sampling*) 73
 Steiner, Rudolf J.L. 160, 202
 structuratietheorie 33, 34, 257
 structuur 38, 41, 43, 46, 48, 56, 63, 95, 119,
 121, 138, 145, 173, 174, 202, 219, 227, 254,
 257, 258, 260, 261, 275, 324
 substantiële betekenis 48, 62
 Synode van Dordrecht 18, 19, 207, 208, 323
 theologie 14, 17, 20, 46, 61-3, 76, 84-6, 91, 92,
 114, 115, 116, 187, 188, 194, 196, 203, 232,
 260, 261, 296, 300, 301, 303, 305
 theologie, vervangings- 60
 theologiseren 229, 232, 233, 234, 236, 241
 theosofie 190, 202, 203, 318
 Tiele, Cornelis P. 92, 93, 94
 Tillich, Paul J. 114, 115, 264
 tolerantie 56, 80, 84, 93, 109
 Tönnies, Ferdinand 35
tradendum (lat.) 81
 traditie 13, 21, 22, 25, 28, 29, 33-98, 150-5, 159,
 169, 170, 171, 175, 178, 180, 181, 187, 233,
 237, 240, 242, 258, 259, 262, 263, 264, 266,
 270, 275
 traditie, steun- 67
 traditie, stilte- 63, 64, 66
 traditie, abstinente 216
 traditie, autoriteit/gezag 37, 61, 71
 traditie, formeel begrip 47-8, 59
 traditie, belijden 209, 219, 221, 225, 227, 241,
 257, 262, 271-5, 276, 328
 traditie, christelijke 21, 24, 60-4, 67-8, 71, 83,
 89, 91, 96, 115, 151, 154, 171, 214, 229, 233,
 238, 239, 240, 242, 245, 248, 261-2, 268, 273
 traditie, descriptieve/feitelijke 52, 66
 traditie, doorgeven 13, 51, 68, 81, 97, 175, 180,
 259, 270, 325, 327
 traditie, geloofs- 61, 144, 149, 180, 221, 229,
 232, 239, 249, 271
 traditie, generieke 37, 66
 traditie, gepersonaliseerde 59, 64, 135-81
 traditie, Giddens' definitie 34-9, 257, 258
 traditie, inhoudelijke (*substantive tradition*)
 48, 49, 66, 68
 traditie, integriteit 168-72, 270
 traditie, kerkelijke 22, 46, 62, 67, 69, 71, 108,
 205, 211
 traditie, klassiek 59, 64, 67, 69, 71, 259
 traditie, model 257-9, 260-2
 traditie, nieuwe/vernieuwing 46, 49, 50, 66,
 78, 174, 175, 259, 260, 262, 269, 270, 271-5
 traditie, persoonlijke 51-71, 93, 138, 180
 traditie, praktisch-rationeel 51, 52, 170-1,
 180- , 275
 traditie, presentie/representatie 54, 59, 63,
 67
 traditie, protestantse 61, 206, 207, 248
 traditie, religie als 46-50
 traditie, religieuze 46, 56, 61, 67, 116, 153,
 169, 170, 237, 263, 267, 270, 303, 327
 traditie, remonstrantse 13-5, 22-30, 59, 73-
 98, 143, 144, 149, 165-6, 174-5, 179, 201-5,
 209, 219, 221, 225-9, 235-7, 241, 244-9, 257,
 260-4, 276
 traditie, Shils' begrip 47-50
 traditie, structuur 46-8, 258, 275
 traditie, vrijzinnige 77, 79, 80, 141, 238
 traditie en moderniteit 28, 34-8, 39, 47, 48,
 78, 257-9, 275
 tradities, veld van 59-60, 65, 67-71, 78, 258,
 259, 260, 262, 275
 tradities, veld van remonstrantse 73-98
 tradities, waaier van 49, 60, 61, 66
 traditie, wijsheid 36, 48, 56, 61, 71, 259
 traditievorming 51-60, 64-6, 71, 136

- traditio* (lat.) 47
- traditionalisme 14, 38, 47, 48, 49, 81-3, 86, 92, 180, 234-6, 241, 260, 261, 264, 274, 325
- traditionalist 49, 117, 180
- traditioneel 14, 15, 34, 36, 37, 40, 47, 49, 51, 53, 54, 56, 62, 77, 83, 84, 86, 89, 108, 118, 134, 154, 157, 175, 180, 234, 236, 258, 259, 262, 266, 274, 299
- traditioneel, post- 38, 41, 46, 154
- traditioneel gedrag 42, 44, 46, 258, 259, 260, 261, 275
- traditioneel kerkgenootschap 83, 84, 96
- traditionele inhouden 21, 51, 54, 55, 61-8, 86, 149
- traditionele maatschappelijke orde 34, 37, 38, 42, 44
- traditionele religiositeit 108, 114, 178, 199
- traditionele samenleving 33, 35, 36, 37, 40, 43, 148, 258
- traditionele structuur 38, 54, 119, 149
- traditionele vorm 14, 15, 22, 23, 25, 28, 54, 66, 68-70, 71, 81, 88, 90, 96-7, 213, 258, 260, 261, 272, 275
- traditionele waarheid 36, 51, 53, 180
- traditum* (lat.) 81
- trinitarisch 69, 232, 233, 244
- Uytenbogaert, Johannes 94
- Uytenbogaertactiviteiten 117, 118, 125, 129, 135, 141, 295-9
- Uytenbogaertcentrum (UC) 23, 24, 26, 101, 102, 105, 108-18, 119, 121, 125-30, 135, 141, 143, 149, 154, 158, 189, 192, 202, 204, 257, 263, 264, 295-7, 299-305
- Uytenbogaertcommissie 110, 287, 298, 302, 306
- Uytenbogaertcursussen 125-30
- Uytenbogaertmethode 112-3, 116
- Uytenbogaertprogramma 116, 117, 125, 134, 199-301
- veldwerk 23, 26, 27, 101, 102, 107, 109, 116-8, 125, 130, 287-94, 297, 301, 302, 326
- verbeelding 194, 239-41, 295, 319
- Verbruggen, Ad M. 117, 130, 133, 289
- verdraagzaamheid 83, 129, 208, 212, 296
- vergrijzing 13, 45, 119, 328
- verhoudingswijze 22, 53, 66, 67, 201, 260, 261, 267, 268
- Verlichting 39, 93, 122, 231
- verslaving 42-4
- verwetenschappelijking 41, 324
- verzuiling 20, 46, 79, 104, 109, 148, 266
- voorbeschikking 207
- Voorrede (tot de belijdenis 1621) 209, 221, 226, 248, 272
- vorm 15, 21, 26, 28, 35, 59, 71, 74, 82, 83, 84, 86, 89, 90, 95, 96, 138, 154, 162, 186, 195, 235, 236, 237, 238, 261, 262, 265, 271, 325, 326, 328
- vorm, christelijke 81, 82, 211
- vorm, gezamenlijke 66, 162, 234, 235, 260
- vorm, kerkelijke 14, 15, 74, 77, 80, 82, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 96, 204, 211, 213, 216, 218, 219, 234, 236, 237, 260, 261, 262
- vorm, klassieke 64, 213, 235, 262
- vorm, nieuwe 23, 24, 28, 78, 88, 117, 257, 262
- vorm, rituele 170
- vorm, spel met de 84-6
- vorm, traditionele (zie: traditionele vormen)
- vorm, zichtbare 235, 236
- vormgeven 22, 23, 41, 42, 43, 46, 55, 76, 88, 115, 237, 259, 324, 325, 327
- Vos, Marga 300, 302
- Vos, Marjoleine de 113, 114, 248, 291, 298, 300, 304
- VPRO 215
- Vrije Jeugdkerk 189
- vrijheid en verdraagzaamheid 219, 224, 316, 322
- vrijmetselaar 136
- vrijzinnig 20, 53, 59, 79, 80, 81, 84, 93, 95, 96, 102, 11, 133, 144, 145, 149, 151, 155, 165, 186, 188, 210, 215, 219, 222, 234, 236, 238, 266, 267, 274, 301, 302, 325, 327
- vrijzinnig-christelijk 79, 179, 214, 215
- Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale (VCJC) 78, 79, 146, 179, 214, 215
- Vrijzinnig Christelijke Studentenbond (VCSB) 78, 146, 179, 186, 214, 222
- vrijzinnig christendom 80
- Vrijzinnig Protestanten, Vereniging (VVP) 16, 75

- vrijzinnig protestantisme 75, 214, 215, 250
Vrijzinnig Protestantisme, Centrale Commissie (CC) 79, 214, 215, 222
vrijzinnige mentaliteit 80
vrijzinnigheid 24, 78-81, 84, 89, 90, 132, 144, 145-9, 150, 151, 154, 155, 156, 187, 234, 235, 238, 240, 267, 292, 296, 297, 301, 325, 327
Vrijzinnigen Nederland (VN, ook: NPB) 16, 84, 85, 101, 102
vroomheid 24, 90-2, 209, 216, 260, 261
vrouwenbeweging 67, 87, 88
Vuyk, Simon 19, 94
waarheid, epistemologische 150
waarheid, formulaire (*formulaic truth*) 37, 38, 258, 275
waarheid, praktisch-rationele 51-3
Waveren, Henk J.J. 252, 255, 312-3
Weber, Max 37
Wereldraad van Kerken (WCC) 20, 79, 81, 215, 217, 219, 220
werk 14, 43, 62, 137, 142, 145, 152, 164, 173, 176, 177, 178, 180, 200, 266, 269, 327
Wettstein, Johann 94
Wij geloven, wat geloven wij (WGWW) 133, 229-241, 246-56, 287, 303
wijsheid 114, 202, 245, 295-7, 310, 318
'wijsheid en moed' 201, 312-314, 320
Woodbrookers 74
Wuthnow, Robert J. 120, 121, 326
zingeving 21, 22, 55, 108, 113, 178, 197, 267, 276, 301, 305
zingevingsfunctie 37, 44, 46, 60, 61, 67,
zingevingskader 34, 38, 42, 258, 259, 270
zingevingsstructuur 21, 45, 258
Zwingli, Hyldrich 205

Over de auteur

Martijn Frank Cornelis Junte is geboren op 10 april 1972 te Waddinxveen. In 1992 behaalde hij zijn vwo-diploma aan het Gouwe College te Gouda (1991-1992). In 1993 behaalde hij zijn propedeuse Culturele Antropologie/Sociologie van Niet-westerse Samenlevingen aan de Universiteit Leiden (1992-1994). In 2001 behaalde hij zijn doctoraalexamen (hoofdvak godsdienstsociologie, bijvak antropologie) aan de faculteit Godgeleerdheid (1994-2001) met de kwalificatie 'met zeer veel genoegen'. In 2000 volgde hij de Honours Class Religion van de Universiteit Leiden. Na zijn studie werkte hij als docent godsdienst en klassieke talen aan verschillende scholen (2002-2006). In 2003 schreef hij zich in als student aan het Remonstrants Seminarium aan de Universiteit Leiden (2003-2010). Daar begon hij in 2004 als aio (2004-2009) aan het onderzoek naar 'Nieuwe vormen bij de Remonstranten'. In 2010 werd hij bevestigd als proponent van de Remonstrantse Broederschap. Hij werd predikant in Eindhoven (2010-2017), Alphen aan den Rijn (2015-2017) en Waddinxveen (2015-heden). Sinds juni 2017 is hij lid van de Commissie tot de Zaken van de Remonstrantse Broederschap. Op dit moment werkt hij als docent godsdienst op het Lyceum Vreewijk in Rotterdam (2017-heden).